

Raadhuijs gevangenis van Acquoy 1600-heden

door A. F. Verstegen

Dorp Ackoy 1767 tekening H. Schouten

Rechts op deze tekening zien we het Raadhuijs met gevangenis van Ackoy. In 1795 werd het gebruikt door het gemeentebestuur van Acquoy als gemeentehuis. Na de samenvoeging van Acquoy met Rhenoy, Beesd en Mariënwaerdt in 1811 vergaderde het Polderbestuur in dit gebouw. Sinds dien staat het gebouw bekend als het Polderhuisje van Acquoy.

Jan van Montfoort 8^e leenheer van Acquoy had Jan van Rodenburch als drost in Acquoy. Na het overlijden van Jan van Rodenburch werd Gherit Lauwrentzn van Ratingen belast met het bestuur en rechtspraak in Acquoy door Joost van Kruijningen 9^e leenheer van Acquoy. Na het overlijden van Gherit Lauwrentzn van Ratingen, werd Joost Gheritzn van Ratingen heer van Acquoy. Na overlijden van Joost Gheritzn van Ratingen werd zijn zoon Gerard van Ratingen heer van Acquoy. Deze Gerard van Ratingen heeft het Raadhuis laten bouwen begin 1600 in Acquoy. Zie artikel 5. Leenmannen van Acquoy (1520-1756).

Op de cartouche in de zuidgevel staat onduidelijk leesbaar 1600 en daaronder de letters G en R afgebeeld. Gerard van Ratingen overleed in 1604.

In het Raadhuis werd vergaderd door het bestuur van Acquoy, de Heer van Acquoy met schout en de schepenen. Zij hadden ook een rechterlijke taak over personen en goederen aangaande binnen hun rechtsgebied (Heerlijkheid Acquoy). Tevens was er in de kelder van het Raadhuis een ruimte voor het opsluiten van schelmen en geboefte. De Heer van Acquoy had Hoge- en lage rechten, dat wil zeggen hij had het recht om lijfstraffen uit te delen en het halsrecht om misdadigers te veroordelen tot de galg en te laten executeren. Om tot een bekentenis te komen werden ze op een pijnbank gelegd. In de archieven van criminele rechtspraak lezen we in de verslagen van de veroordeelden dat ze bekende buiten pijn van banden en ijzers. Dus ze bekende voordat ze op een pijnbank gelegd werden. De pijnbank stond onder in de toren van de NH-kerk en is nu te bezichtigen in het museum de Gevangenispoort in Den Haag. Onder de gevelsteen zien we de ingang van de gevangenis en daarnaast een raam met ijzeren spijlen ervoor. Het raadhuis en de gevangenis heeft dienstgedaan tot 1795. In dat jaar werd het feodale leenstelsel afgeschaft door keizer Napoleon Bonaparte.

De inwoners van Acquoy kozen een nieuw bestuur. Burgemeester werd Hendrik Christiaan van Harsveld, en Dirk de Bruin, Willem van Limburg, Mathias van der Griend en Willem Janse de Bruijn mede raadsleden. Het gebouw heeft maar enkele jaren dienstgedaan als gemeentehuis. In 1811 werden de dorpen Beesd, Rhenoy, Acquoy en Mariënwaerdts samengevoegd tot de Gemeente Beesd.

Daarna werd het gebouw gebruikt als vergaderruimte voor het polderbestuur van Acquoy. Het in middels in slechte staat verkerende gebouw werd door het Polderbestuur in 1830 opnieuw gebouwd op dezelfde fundamenten. In de herberg van Albert de Swart te Acquoy werd aan de minst biedende opdracht gegeven voor het opbouwen van een huis tot gebruik van het Polder- en Dijkbestuur van Acquoy. Het metselwerk werd gegund aan Peter van Kampen te Rhenoy voor 96 gulden, timmerwerk gegund aan Peter van Diën te Gellicum voor 250 gulden en het verfwerk gegund aan Gerrit Overkamp te Leerdam. Het nieuwe Polderhuis kostte totaal 406 gulden.

Na de fusie van de polders in 1953 kwam het gebouw leeg te staan. Men kon het huren van de Gemeente Geldermalsen, maar omdat het heel klein is werd daar weinig gebruik van gemaakt. In het jaar 1980 werd het weer inmiddels in slechte staat verkerend gebouw gerestaureerd door aannemer Need uit Acquoy.

Raadhuis 1600-1795

Gem. huis 1795-1811

Polderhuis 1811-1953